

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarchie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 45.

Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 45.
Epistolele nefrancate se refuză. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Invetați dela popor!

✱ Era un timp nu tocmai tare îndepărtat, când poporul-țeran nu era deloc considerat, decât ca o masă brută, menită a servi pentru scopurile și hatărul unor clase privilegiate.

Nu numai la noi a fost această așa, ci în întreaga Europa, căci pretutindena a domnit sistemul de tristă aducere aminte a feudalismului.

La noi legile țerei au declarat pe țeran „glebae adstrictus” neavând barem libertatea a se strămuta la alt loc și a scăpa astfel de torturile nesuferibile ale unui feudal tiran.

Dar ideile reformatrice ale revoluțiunii franceze nutrite de curentele de nemulțumire ale tuturor popórelor au schimbat trista fisiognomie a acestor stări de lucruri și poporul și-a redobândit importanța meritată și care-i compete ca *talpă a țerei*.

Reforma ivită a atins și pe poporul român din întreaga Dacia Traiană, în a cărui gând existau deja principiile salutare ale egalității etc, numai cât i-a lipsit acestuia forța morală și fizică de a le putea valida.

Ca pretutindena, așa și la noi interesele poporului au fost scóse la ivelă.

Situațiunea schimbătoare și seneză mai bine la noi dincóce de Carpați pretensiunile cunoscute de pe câmpul libertății, ér dincolo de Carpați manifestul revoluțiunii, redactat de *Eliade Rădulescu*, prin care la 9 Iunie 1848 proclamă la *Islaz* în numele poporului român principiile viitoare constituțiuni. Étă un remarcabil estras din acel manifest:

„Puterea suverană purcede dela Dumneșeu, residă în poporul român, care pentru aceea are dreptul a numi pe capul statului. Acesta are a se numi Domn căci Domn e tot cetățeanul, tot român e și capul țerei, nu, Domn e liber, tot românul e nobil, tot românul e un Domn.”

Dar principiile moderne, prin cari s'au proclamat libertatea, egalitatea și

frățietatea, n'au avut urmări radicale numai pe terenul referințelor politice ale țerilor, ci ș'au estins binefăcătórea influință asupra tuturor ramilor vieții popórelor.

Poporul din masă brută, — ce era mai nainte — a devenit obiectul atențiunii și considerării generale.

Resultatul a fost un avént deosebit și sănatos atât pe terenul politice cât și a științei, literaturii, cu un cuvént în tóte manifestațiunile vieții spirituale ale omenimii.

Multe lucruri și momente de mare preț s'au descoperit în urma acestui curs în masa poporului, până acuma de tot neabăgată în samă.

Noi românii de dincóce de Carpați, neavând aprópe de loc domni feudali, am preuit totdeauna poporul și am simțit împreună cu el, pentru-că am fost cu sau din opinca. De aci provine întâietatea și superioritatea sentimentelor noastre față de românii din alte părți. Noi ne-am nutrit vieța noastră sufletescă direct din isvorul cel mai natural, mai curat, — dela popor.

Multe din produsele spiritului lui le-am însémnat, le-am fixat și salvat pentru posteritate Literatura noastră poporană deja culésă forméază un bogat, vast și prețios magazin de studii etnografice și folkloristice. Așa s'a făcut șinor popórate, stragădă, bocetelor, basmelor, poveștilor, snóvelor, glumelor, ghiciturilor, anecdotelor al obiceiurilor dela nunți, înmormântări, dela cules, pe terenul ornitologiei și al medicinei poporale etc.

Cu tóte aceste nu s'a făcut totul cât e posibil. Multe părți au rămas neexploatate. Deci ceea-ce am întrelăsat până acuma, se ne grăbim a face ulterior, dar fără multă amânare și trăgăniare, căci lucrările spirituale ale poporului încep a perde din originalitatea lor, ori apoi dispar cu totul?

Sistemul politic pentru noi nefavorabil și deschiderea căilor de comunicațiune etc. au de urmare năpădirea elementelor străine asupra noastră și aceste elemente corcesc idilicul și poe-

ticul nostru traiu. Nimerit exprimă *Eminescu* acest adevér în versurile:

„Unde vin cu drum de fer,
„Tóte cântecile pier“ . . .

Sé ne grăbim deci a scăpa — până nu-i prea târziu — valorósele produse spirituale poporale din gura periciunii. Inteligența dela sate, care trăește în mijlocul poporului, are datorința a folosi tóte momentele libere și ocașiunile binevenite în acest scop. „Apelul”, pe care îl publicăm mai la vale, încă țintesce la colectarea unor produse poporale, pe terenul cărora mai ales la românii de dincóce de Carpați s'au colectat fórté puțin.

Îl recomandăm cu tótă căldura în atențiunea clerului, învățatorimei noastre și a tuturor cărturarilor dela sate.

Apel!

Adunarea cercuală a despărțeméntului IV. al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român”, ținută la 26 Octóbre (7 Novembre) 1897 în comuna Veștem, a primit următórea propunere a secretarului Dr. Elie Cristea:

„Statutele Asociațiunii noastre culturale, a cărei înflorire cu toții o dorim, deobligă pe membrii ei „a întra în mai de aprópe atingere cu poporul, răspândind la acesta tot felul de învățături folositoare“.

„Prin acésta însă — eu cred — că torința nu numai a *da* dela noi ce este bun, ci și a *lua* dela popor ceea-ce la el aflăm vrednic de păstrat pentru viitor.

„Nu mă estind aici asupra multelor lucruri și datini frumoșe din vieța poporului nostru, ci ating de astădată numai neîntrecutele produse spirituale isvorite din creerul Românului.

„De multișor timp s'a început adunarea acestor produse precum: povești, narațiuni, legende, anecdote, snóve, poesii, chiuituri, cimiturii, etc. și încă cu frumos rezultat.

„Un ram însă a fost dat aprópe cu totul uitării, și încă acela, care mai mult reoglindesce profunditatea și agerimea minții românesce. Acest ram îl forméază proverbele, séu acele expresiuni scurte, precise și plastice, eșite din gura poporului, cari la anumite mo-

mente ale discuțiunilor ni se reamintesc în mod firesc, ca și rezultatul convingător al unor experiențe probate.

„Colectarea acestor proverbe române s'a negles până acuma, spre dauna generală, mai ales că — pelângă deosebita lor însemnătate pentru studiul limbei și pentru istoria culturai unui popor — ele forméază un bogat isvor de înțelepciune pentru vieța. Deci propun:

„Adunarea cercuală să poftéscă comitetul despărțeméntului a lua dispozițiunile necesare, ca cu ajutoriul cărturarilor dela sate, să se colecteze proverbele Românilor de pe teritoriul despărțeméntului Sibiului, eventual și din celelalte ținuturi românesce de dincóce de Carpați“.

Asemenea a primit și adausul, propus de membrul Dr. Vasile Bologa, ca colectarea să se facă și asupra celorlalte produse ale spiritului poporului român.

Comitetul central al Asociațiunii etc. a luat în ședinta sa din 11 Decembrie 1897 cu aprobare spre a se face.

În urmarea acestora ne luăm voie a ne adresa către onorata inteligență română și mai ales către cărturarii dela sate, cari trăesc în nemijlocită atingere cu poporul nostru, cu rugămintea, ca să binevoéscă a aduna și însemna deocamdată:

a) tóte proverbele române, pe cari le cunosc, fie că le-a auđit imediat din gura poporului, fie ca le-a aflat scrise și știu, că ocură în graiul Românului de dincóce de Carpați;

b) tóte proverbele române, pe cari le cunosc, fie că le-a auđit imediat din gura poporului, fie ca le-a aflat scrise și știu, că ocură în graiul Românului de dincóce de Carpați;

Atât proverbele, cât și idiotismele se se noteze după alfabet și *intocmai* după cum au fost auđite dela popor, explicându-se eventualele expresiuni, cari nu se află în folosință generală, ori explicându-se — decă se știe — chiar și proveniența idiotismelor și a proverbului întreg, respective însemnându-se tradiția păstrată în popor cu privire la originea lor; asemenea se se noteze și localitatea, unde s'au colectat.

Colectăniunile făcute se se expedeze, împreună cu subscrierile corecte a colectivatorului, la adresa subscrierului secretarului Dr. Elie Cristea (Sibiu, Nagy Szeben) până cel mult la *Înălțarea sântei Cruci* a. c.

FOIȚA.

Plângerea

Sântei mânăstiri a Silvașului din eparchia Hategului din Prislop.

(Urmare.)

O limbă ritoricescă
Acum trebue să grăiască,
Să arete acéști întempleră,
Gróznică și de mirare;
Și o mare nenorocire,
De care gândind te îngrozesti preste fire,
Cum pravoslavia în tótă lumea se arde
De cumplită tirăniă a păcii și se scade,
Prin trâmășii lui cei cu cheltuială multă,
Cari neîncetat cu pravoslavnicii se luptă,
Ca pravoslavia să o pėrză
Au cât ar putea mai tare să o scađă,
Acésta în tóte părțile s'au dus
Și până la Ardeal au ajuns;
Și simțit dela Papa mare turburare;
La anul șapte sute și unul preste o mie.
Perzare cumplită și urgie.

Atunci Atanase Metropolia și Biserica îndrepta

Și a norodului creștinesc grijă purta
Atunci popi latinesci, ómeni pre a lor voie
au găsit

Fie acest arhieru prea lesne de amăgit
Sfātuindu-l patru dogme să priméscă
Din credința lor cea latinéscă
Cu aceste (dice) legea nu se strică,
Nici credința bună să ridică.
Sé le crédă bine așa l'a învățat și i-a spus
Că va fi cu Christos în cer sus.

Fiind-că la papa este
Aceea a ceriului cheie.
El deschide la toți și le face intrare,
Că preste tóte este mai mare
Și așa fórté s'au amăgit,
Ponturile Papei au primit
Nu știu dice au căđut, — din prostime séu
din mândrie

La atăta cumplită ticăloșie
Că fiind om murit în lume
În lume și-au căutat titlul de mărire
Acest vlădică, dacă s'a unit séracu
I-a umplut papa sacu
De titlușuri înalte,
Mincinóse și deșarte,
Popilor și norodului le au dat nădejde,

Precum că iobăgia se va perde,
Și vor fi nemeși ei
Și ficiorii lor, vai de ei!
Acest dar-mare le au făgăduit
Cu care i-au și amăgit
Până s'au lăpădat de Bésărit,
Cu bléștém și cu jurământ,
Și n'au căștigat nici o dobândă,
Măcar nici cât o ghindă.
Apoi norodul tot s'au pus în price,
Ca legea și credința lor să nu se strice,
Dar nimic n'au folosit.
Că pe toți i-a biruit.
Sub acești arhieru pe Ardealul
Ticăloșesce l'au împresurat amarul,
Că au rămas cu latinii în unire
Spre a lor vecinică peire.
Unația dacă bine s'au aședat,
Și cu toții desévėrșit s'au împăcat,
Indată s'ar arătat pretinia
Că au surpat din Bėlgărad Metropolia;
Ca nici semn să nu se mai găséscă
De pravoslavia să se pomenéscă.
Vai! să mai fac acum pomenire
Cu amar și tanguire.
Câte rėutăți asupra mea veniră,
Și cu totul mă pustiiră.
Că după ce Ardealul cu papistașii sau uniat

Și la Papa cu totul s'au plecat,
Atunci și maica mea Tismană s'au scărbit,
Și cu totul pe mine m'au părăsit,
Și părinții călugări ne-au urșit,
Toți dela mine au fugit.
Am rămas pustie și séracă,
Ne avénd citori nici Maică.
Atu, ci pismașii s'au sculat,
Și de tóte părțile m'au prădat,
Cei de prin prejur Calvinii,
Și cu uniții Români,
Unii au luat satele și moșiile.
Alții grădinile și viile,
Și din odóre ce am avut,
Au luat cine au putut.
Și m'am făcut dupre prorocie,
Ca o colibă părăsită într'o vie
Pustie și uflită,
De toți cu totul părăsită;
Pentru-că nația era neîntemeiată
În Ardeal ascunsă și arétată.
Venea la mine de multe ori părinți
Mulți din multe părți.
Pentru ca să se odichéscă
Și pe mine după cuviniță să mă grijéscă.
(Va urma.)

E de dorit, ca nu numai cărturarii din comunele aparținătoare despărțământului Sibiiului, ci cărturarii români din totă țera să colecteze produsele iudicate, îndemnați de faptul, ca prin acesta fac un serviciu „Asociațiunii” și preste tot literaturii române, pe care datorii suntem cu toții a o sprijini.

Sibiiu, din ședința despărțământului IV. al „Asociațiunii etc”, ținută la 27 Ianuarie (8 Februarie), 1898.

Ioan Papiu
director.

Dr. Elie Cristea
secretariu.

Sânge de țerani. În Pesta, în toate centrele ungurești, pretutindeni unde este picior de Maghiar, până și în Sibiiul nostru Maghiarii au serbat ziua de 15 Martie cu mare alaiu. În același timp însă se întâmplă ca în alte părți, locuite tot de maghiari, să se manifeste cruzimea și barbaria medievală. S'a întâmplat în Duna-Földvár în ziua de 13 Martie: Vre-o 2000 de țerani socialiști au voit să serbeze ziua aceasta, aranjând un conduct prin stradele orașului, în frunte cu un stég roșu. Dar etă le-a eșit înainte pretorul cu o cetă de peste 60 gendarmi și a provocat pe țerani a se disolva. Țeranii n'au ascultat însă și atunci gendarmii au luat puștile de pe umăr, au dat foc și au împărșiat mulțimea cu sulițele. Vre-o câțiva socialiști au rămas morți la moment, er alții mulți au fost grav răniți.

Acesta este cel mai perfect tablou al situației din țara acesta. Stăpânitorii benchetuși și iubilezi, serbeză învingerile libertății și sbirii lor apasă șiucid. O duplicitate mai monstruoasă nu pôte esista!

Membri noi în casa magnaților.

Comisia verificătoare a casei magnaților a verificat în ședința sa din 14 Martie de membri noi ai casei pe Lucian Bogdanovici, noul episcop serbesc al dieceei Buda și pe Dr. Krapács Iános, nou episcop romano-catholic în Nándor-Fejérvár.

Proiectul de lege despre aniversarea lui 11 Aprilie a provocat în ședința dietei unii, propunând următorul amendament: „Tote forurile bisericesti, civile și militare din țară sunt obligate a ține această serbătoare națională. Modalitățile serbărilor statornicește guvernul în conțelegere cu forurile respective”.

Bánffy rógă casa, ca se primescă proiectul nemodificat, promițând, că guvernul va sti cum se întocmescă lucrurile astfel, ca serbarea acesta să fie națională și generală.

Majoritatea primește proiectul întocmai și astfel forul prim a hotărît ca și națională ziua de 11 Aprilie și nu 15 Martie. „Inimile maghiarilor vor fi astfel divise în două”, a șis Polonyi, poporul, grosul națiunei maghiare va serba în 15 Martie, er guvernul și slugile sale ziua de 11 Aprilie”.

Șaguna

și

dotarea clerului.

(Incheiere.)

A treia întrebare, pusă de comisariul Bach episcopului Șaguna e acesta:

„De cum va îndeplinirea pomenitei lor arătări în privința lipsei și a întinpinărilor lor m'as afla silit a cere vre-un ajutoriu din cassa statului, atunci să-mi împărșesc părerea mea despre pușetiunea, care va trebui a o lua stăpânirea în privința îngrijirii și a controlului preste fundațiile și fondurile până acum stătătoare însă neajungătoare și în privința administrării ajutorelor acelora, care le va plăti din mijlocele sale?”

La această întrebare Șaguna răspunde:

În punctul acesta mă provocă Măria Ta, ca să-ți dau părerea mea despre pușetiunea, care va trebui a o lua stăpânirea în privința îngrijirii și a controlului preste undațiile și fondurile acum stătătoare, însă

ne ajungătoare, și în privința administrației ajutorelor acelora, care se vor plăti din mijlocele sale?”

Întrebarea acesta a Măriei Tale îmi dă mie o nădejde, că Inalta noastră stăpânire va să ajute pe seraca mea eparchie, er Măria Ta ca un imputernicit al înalțatului nostru Impărat, ai de gând a îmbrățișa și a înainta obiectul acesta.

Prin făcuta întrebare mai îndatorat prea mult Măria Ta, căci mi-au dat prileju a-mi descoperi cugetul meu în privința legilor octoarte despre biserici. Prea bine știi Măria Ta legile acelea, și că și pe eparchia mea să estind acelea, este fără nici o îndoală. Deci una pentru sfințenia legilor prin Preamilostivul nostru Impărat octoarte, altă er din evlavia care o am cătră legile acelea, la deslegarea sus pomenitei întrebării me restring la ș-ful al 2-lea a drepturilor fundamentale politice garantizate sub 4 Martie 1849 prin care se așază fiește care biserică, și societate religioasă prin lege recunoscută, orânduiesc și administreză de sine lucrurile sale, rămâne în folosul și în stăpânirea institutelor, fundațiilor și fondurilor hotărâte, pentru scopurile sale de cult, de învățatură, și de milostenie: și precum fundațiile antice eparchiale, așa și aceea, ce se va îndura înalta stăpânire a rezolva Eparchiei mele să se supue legilor celor de obște ale statului. Și fiind că punctul acesta sta în legătură strînsă cu punctul I-lea din elaboratul acesta, pentru aceea, sinodul eparchial va hotărî celealalte în obiectul acesta.

Deși întrebările ulterioare nu aparțin direct dotațiilor clerului, totuși fiind cu ea în ore-care legătură și cuprîndu-se în același memoriu citat alui Șaguna, le presentăm cu o cale publicului nostru cetitor, fiind de interes general. A patra și a cincea întrebare e indicată în următoarele: IV „Sunt îndreptat la lipsa cea grabnică a preface institutului teologic al dieceei mele după modelul altor asemenea institute stătătoare” și

V „Să mă dechiar ore n'ar fi bine, ca până la ridicarea seminarului de aici să se trimită un număr mai mare

de studenți din dieceea Măriei Ta a me provoca, ca se reformez institutul clerical al dieceei mele după forma altor institute. Îmi îngușesc că judecând Măria Ta după cele aici prin mine cu dreptate adusă, și după cele ce le ai iscusit în Ardeal, — cu dovedități înțelepciune vei afla neputință aceea, care me împedecă pe mine a întocmi institutul clerical al eparchiei mele în toate după chipul altor regulate și organizate și înzestrate institute. Când aș puté înființa provocăția Măriei Tale, am trebui să am putere fermecătoare, și să biruesc rëndul firei. Eră că cele putințiose le-am pus în lucrare, te pot încredința pe Măria Ta cu aceea, că primind eu ocărnuirea dieceei acesteia în luna lui Septemvrie 1846 și cercetând școala clericală, și învingându-mă că intrînsa să predau după ordinăciunea fostului guvern mai mult învățaturi elementare, de cât teologie, și că dela anul 1815 până la anul 1846 nici o mutare trebuinței treptei preoțesci corespunzătoare nu sau făcut, pentru că afară de teologia dogmatică și morală nimic mai mult pentru pregătirea la trépta preoției elevii nu învăța, nu am pregetat cu eliminarea studiilor elementare din școala clericală, și cu introducerea învățăturilor intru adevăr trebuințioasă pentru preoți adevăți a gramaticii române, a metodului, a teologiei pastorale, și a echsegezii, hotărînd totdeodată, ca cursul de 6 luni, să se ridice, și cursul de un an să se introducă, er în anul acesta pe lângă acum pomenitele studii am introdus Pedagogia și Istoria bisericesti și cursul studiilor am hotărît pe doi ani.

La p. V. Deci binevoiesc Măria Ta, a te încredința, că cele putințiose le am făcut pentru creșterea cuviințioasă a tinerului meu cler după datorință, prin urmare, imputăciunea, care dușmanul ar puté să scotă spre rușinarea mea, din provocăția Măriei Tale mie făcută, nu pôte să aibă loc.

În privința întrebării Măriei Tale despre acea mie făcută, că ar fi doră bine, ca mai mulți clerici să se primescă la Viena sau la Cernăuți până la rădicarea seminarului de aici diecesan? răspund eu următoarele: din

punctul al 4-lea se vede că grijesc eu pentru creșterea clerului meu tănăr, în cât îmi îngăduiesc împregiurările.

Îndeobște eu voiu ca pe clericii mei săi am înaintea mea, și ca să cunosc, nu numai hărnicia lor, ci încă și aplecările lor. Eu nu aș fi vrednic de diregătoriu mea, când creșterea clerului tănăr o aș negliga, sau lucrul acesta sfânt laș lăsa pe alți. Am însă de gând, ca dintră clericii mei, cari sub cursul institutului meu în învățaturi și în morală să vor deschilini, să trimit la Cernăuți, despre care am și avut înțelegere cu Domnul Episcop de acolo, și de vreme ce trag nădejde, că mulți ani nu vor trece și eparchia mea va avé un bun institut teologic-pedagogic: așa dară puține întâmplări vor putea fi, care se me silescă pe mine ca să trimit clericii mei afară de diecesă în institute clericale spre creșterea.

Acestea sunt care am ținut de lipsă a ti le împărșii Măriei Tale în urma mult prețuitei scrisori. Cu cea mai mare încredere cătră Măria Ta, le-am scris eu acelea rugându-te, ca cea mai grabnică înființare, și plinirea acestora să binevoiesci a o înainta la Inaltul nostru Ministeriu, și a da prileju înalt aceluiași ca credința cea neclătită a eparchiaricului meu cler și popor, care totdeuna, și anumit îndecurgerea acum curînd devinsei rebelii așa strălucit au adevărit, din partea sa să o răsplătescă după meritele, și să rënduiesc, ca fundațiile nostre pe temeiul citatelor legi și canóne, să le căpătăm îndărăpt, căci și așa sau aflat de lipsă a se face în țară multe schimbări cu finanția de o parte, er de altă parte starea debitorilor în anii acestia doi de pe urmă mult sau schimbat; deci eparchia are trebuință a căuta, ca banii ei să nu se piarză.

Din România.

Interpeleția dlui Fleva. Sâmbătă, în 28 Febr. v. și-a desvoltat dl Fleva interpeleția sa anunțată camerei în una din zilele de mai nainte, asupra politicei cabinetului Sturdza, la care interpeleție s'au asociat căpeteniile grupării aurelianiste.

Interesul pentru ședința acesta a fost camă Er public ascultător a fost în număr extrem de mare.

Dl Fleva spune că vede primejdut partidul liberal și principiile și ideile liberale. Ne aflăm — șice — în fața unei stăpâniri de fapt, er nu în fața unui guvern de drept. Actualul guvern nu e liberal, ci antiliberal. — Și-a propus să lupte în contra lui Sturdza, căci decă a avut curajul să lupte în contra gigantului Ioan Brătianu, cum nu va lupta în contra piticului de pe banca ministerială. — Vorbind despre organizația partidului liberal, spune, că partidul nu are nici un program. — Nu șicie de unde și-a luat Sturdza titlul de șef al partidului, căci n'a fost ales în demnitatea acesta. — Arată, că revenind la putere mai în urmă partidul liberal, a comis atâtea greșeli, că în scurt timp a trebuit să cadă. A venit atunci la guvern dl Aurelian, care a descurcat situația. În urmă dl Aurelian s'a retras, pentru a face cu puțință concentrarea, dar etă concentrarea dlui Sturdza! — Spune apoi, că dl Sturdza a călcat angajamentele luate și și bate joc de opinia publică.

Privitor la chestia națională dl Fleva șice: Unul dintre marile puncte ale programului e chestia națională. Ce-a făcut dnul Sturdza cu această mărță chestie? Voi răs punde eu: În Macedonia avem un Apostol Mărgărit, er în Transilvania decorarea lui Jeszenszky.

Vorbesce apoi dl Fleva despre alegeri, spunând că numai libere nu sunt. — În privința descentralizării administrative guvernul nimic n'a făcut. — Venind la dări, spune, că guvernul în loc de a le micșora le-a mărit și a creat altele noué, îngreunând cheltuielile statului. Arată că guvernul actual nu respectă principiul domniei legilor.

Vorbind apoi dl Fleva despre nisece abuzuri în administrație, ministrul Ferechide strigă că sunt minciuni. Cuvântul ministrului dă nascere la un tumult grozav, care nu se domolesce numai când dl Ferechide face retractări.

Amintesc apoi despre crisa ministerială produsă de chestia metropolitană, spu-

nând că atunci dl Sturdza plângând a rugat pe dl Aurelian să primescă frânele guvernului. Și acum se năpustescă acel domn Sturdza contra dlui Aurelian. Spune apoi că sintesa tuturor relexelor e primul-ministru.

La 6 ore majoritatea, respingând cererea dlui Fleva de a se amăna continuarea interpeleției pe Luni, căci e obosit, — cere prolongirea discuției. Se nasce o discuție vehementă. Dl V. Lascar și dl Șendrea, vice-presidenții camerei declară că deore-ce prin prolongirea discuției votată după 6 ore sera se calcă regulamentul, — ei demisioneză dela birou.

În sfârșit dl Sturdza se învoiesce, ca continuarea discuției să se amăne pe Marți, și ședința se ridică.

Demisiunile vice președinților Senatului. Cu o și mai înainte și-au dat demisiunea și vice-președinții Senatului Petre Grădișteanu și V. A. Urechia în urma unor cuvinte rostite de un senator din majoritate, care a șis, că biroul este incapabil să conducă debaterile. Dimisia d-lor însă a fost respinsă de Senat.

Cel dintăiu, d-l P. Grădișteanu, și-a reînnoit demisiunea în ședința Senatului dela 28 Februarie st. v., declarând, că motivul ei nu este cestiune de supărare personală, ci cestiune pur politică.

Partidul liberal, șice d-sa, nu pôte sta la guvern astfel cum este divizat. Nu împărșesce purtarea guvernului în cestiunea națională și șice, că purtarea guvernului în această cestiune „este înjosira nămului românesc”. În ce vrivesce politica internă, asemenea în mai multe privințe nu împărșesce păreri guvernului. În fine șice, că decă în urma acestei declarațiuni sincere Senatul persistă a-i respinge demisia, d-sa este la ordinele lui.

D-l Schina șice, că Grădișteanu face pe senatori judecători între politica sa și a actualului guvern. Acesta este o schimbare de atitudine Propune decă să se suspende ședința și senatorii să se consulte asupra acestei demisiuni.

Ședința s'a suspendat, la redeschiderea înse, Senat ulnefind complet, a rămas ca să se decidă definitiv asupra demisiunii în viitorea ședință.

În ședința de Luni a senatului s'a primit demisia vice presidentului P. Grădișteanu cu 56 contra 24 voturi. Dl Urechia persistând și domnia sa în demisia dela vice-presidenția senatului din pricina că e nemulțămît cu politica guvernului în chestia națională, — senatul i-a primit demisia cu 54 contra 13 voturi.

În ședința de Marți Dl Delavrancea va interpela guvernul în chestia visitefi oficerilor români la Brașov.

Noutăți.

Consistoriul archidieceșan., cu considerare la greutățile tehnice, ce le întinpină administrarea de acum a protopresbiteratului vacant al Albei-Iuliei, a dispensat pe adminis. actual M. O. D. P. Popovici, protop. al Abrudului, de această obositore sarcină și în locul d-sale a denumit un nou administrator în persóna onorabilului presbiter Florian Rusan, paroch în Alba-Iulia-Maieri.

Chirotonire. Escelenția Sa I. P. S. D. arhiepiscop și metropolit Miron Romanul, a chirotonit în 1 Martie c. pe clericul cu pregătiri estraordinare Avram Glava de presbiter și va fi instituit paroch în Dealul mare, protopresbiteratul Geogiului; er clericul absolut Georgiu Modran, ales paroch în Poplaca, lângă Sibiiu, a fost promovat la gradul de diacon.

Osândiți „pentru agitație”. În 12 l. c. n. s'a pertractat la Murăș Oșorheiu un proces pentru agitație. Acusați au fost 8 învățători români, pentru motivul, că la deprimerea de arme din vara trecută au cântat în lagărul honveșec „doina lui Lucaciu”. La pertractare s'au prezentat numai doi, Andreiu Russu și Avram Giurgiu. Ceilalți 6 au fost scoși de sub acasă. Acusații s'au prezentat fără apărător. Tribunalul a osândit pe cei doi acusați pentru agitație contra statului la câte

50 fl. amendă, s'eu 5 zile arest. Condamnații au insinuat recurs.

Proces de presă. „Tribuna Poporului“ din Arad vestesce, că i-s'a intentat proces de presă pentru un articol intitulat: „Vremea s'a împlinit“ publicat în numărul dela 29 Novembre v. anul trecut. Acusa e ridicată pentru agitațiune contra națiunei maghiare. Sâmbăta trecută redactorul ei responsabil dl Russu Șirianu, a fost ascultat de judele de instrucție, care i-a dat un termen de 5 zile pentru a se declara autorul, deor- ce articolul nu e scris de redactorul responsabil al fôiei.

Casa națională. Suntem informați, că „Cassa de păstrare din Seliște“, a decis în adunarea sa generală din a. c. a se înscrie de membru fondator al casei naționale din Sibiu cu suma de 1000 fl. v. a. Și prin acest fapt comuna Seliște și-a validat din nou poziția sa de cea mai fruntașă dintre toate comunele rurale. Onore și laudă harnicilor ei conducători.

Școala română gr-cat. din Nușfalău (S. Dobâca) a fost închisă în 25 l. trecută nou — scrie „Gazeta Trans.“ Pricina închiderii e următoarea: În Nușfalău a funcționat ca învățător o persoană fără calificare formală, neavând diplomă, având însă praxă de 9 ani ca învățător. Omenii din comună, români și ei, din cine scie ce motive, au făcut arătare la inspectorul scolar reg., ér acesta provocându-se la un ordin ministerial a dispus în 17 l. trecută închiderea școlii confesionale, din pricina că învățătorul e fără diplomă. A ordonat totodată, ca copiii să cerceteze școala de stat. Cu toate aceste școala a stat deschisă până în 25 l. trecută. Atunci un ordin a sosit dela consistorul din Gherla, în care se dice, că după- ce învățătorul n'are diplomă și școala nu coresponde legilor, copiii pot cerceta școala de stat. Școala de atunci e închisă ér copiii umblă în fabrica de maghiarizare.

Serbarea socialiștilor. Aniversarea a 50-ea a evenimentelor din 48 a fost sărbătută și de către socialiștii din Budapesta. În 13 Martie n. au arangiat un cortegiu imponent, care a parcurs stradele principale; apoi s'a ținut adunare de popor unde s'a vorbit și demonstrat pe lângă libertatea de presă. Mulțimea imensă de socialiști, toți cu cravate roșii, purta mai multe table cu inscripțiile: *Trăiescă libertatea presei!* — *Trăiescă sufragiul universal!* — *Jos cu censura!* — *Drepturi pentru popor!* — Mai multe table purtau articoliu opriți judecătoresce ai foii „Népszava“. Ér pe o tablă acoperită cu zăbranic negru, purtată în fruntea conductului sta scris: *Libertatea ungară de presă. A trăit 50 de ani!* Mulțimea înjura pe Bánffy de răsunau stradele. Când a ajuns în fața casei ministrului Darányi, tumultul s'a oprit un moment, vârsând cele mai gróse injurături la adresa ministrului. Casa lui Darányi era păzită de poliție. La 4 ore după prânz s'a ținut adunare de socialiști, unde au vorbit mai mulți, pentru libertatea presei. Oratorii spuneau, că luptele din 48 au câștigat libertate, însă numai pentru domni. Au scăpat milioane din lanțurile iobăgiei și au crescut din ei proletari. Drepturile poporului, a muncitorilor le calcă guvernul, care a înmulțit jandarmii și temnițele. Martiri din 48 au câștigat drepturi poporului, ca alții să le răpescă. Poporul acum încă numai cere, dar vai va fi, când va pretinde. — Și curgeau plóie injurăturile la adresa guvernului.

Manevrele de tómnă. Lui „Pester Loyd“ i-se depeșază din Timișóra următoarele: Comanda supremă a armatei a hotărât definitiv ca manevrele de tómnă în anul acesta se se țină în jurul Buziașului între corpurile de armată 7 (Timișóra) și 12 (Sibiu). La aceste manevre va asista și Majestatea Sa Regele, cuartirul principal (tabera regală) se va afla deci în Buziaș din 2—7 Septembrie. Pentru Majestatea Sa și pentru suită se vor face întocmiri în casa fundațională de acolo, ér generalitățile vor lua cuartir în hotelurile băii. —

După potcóve de cai morți. Conte Zichy Jenő deputat dietal a luat mai di-

lele trecute concediu pe un an dela dietă, pentru ca se întreprindă a treia călătorie în fundul Asiei, pe unde se caute urmele străbunilor maghiari. În cele două călătorii de până acum în cari a scrutat prin Asia tot pământul locuit de urmașii Hunilor, Mongolilor și a raselor înrudite, n'a găsit încă obârșia Maghiarilor. Speră însă că-i va succede acum. Spre acest scop și'a luat vre o câțiva ortaci și provăduț cu scrisori de recomandatie și cu parole berechet a luat-o cătră China în fundul căreia vrea să se oprască. — N'ar strica se fie toți maghiarii atât de idealști ca acest Zichy Jenő și să se cam ducă cu toții pe urmele lui.

Cătră D-nii învățători în cestiunea „Iconei școlii române“.
Dl învățător Darius ne trimite următoarele.

De când n'am mai încunosciințat în public pe d-nii colegi în cestiunea acésta, a trebuit aprópe dñnic se trimit apeluri și cestiunare, precum și deslușiri, pe cale privată la cei ce mi le-au cerut. Durere însă că mulți au cerut, dar puțini au răspuns. Și drept are Scriptura, că nu întru cei mulți, ci întru cei puțini și-a arătat Domnul puterea sa.

Pe de altă parte cei ce cu răspuns, mă înțeleg mereu a începe cu publicarea lucrării din cestiune. Eu bucuros o aș începe ori și când decă aș dispune de un număr suficient de aderenți în faptă la acésta lucrare, ér nu cu promisiuni numai căci voiam să încep lucrarea în rând alfabetic, astfel ca și cel din urmă să fie ca și cel dintăiu. Acum ved însă, că așa nu se póte.

Stând lucrul astfel m'am decis, ca să abstau dela rîndul alfabetic, și se încep publicarea în rîndul cum s'au prezentat séu se vor presenta.

Publicarea se va începe în broșuri de câte 2 — 3 cóle format mare și astfel se va continua până ce se va termina. Condițiunile de abonament se vor arăta pe cuperta broșurei prime. Anticitez că acele condițiuni vor fi cu mult mai avantajoase decât cele arătate în cestionar, — grație dispozițiilor ce s'au luat în urmă.

În modul acesta pot încurge mereu aderenți și de aci în colo, căci lucrarea nu va suferi din cauza acésta.

Începutul îl voi face cu o broșură din grupa a III („Învățătorii“); consecutiv și parralel se va publica și din grupa I („Archiereii noștri“) și din grupa a II („Profesori preparandiali, protopresbiteri etc.“), după cum decă se va pute aduna materialul trebuincios pentru scopul acesta.

Cu ocaziunea acésta rog încă odată pe d-nii colegi a grăbi cu trimiterea datelor biografice împreună cu potretul și monografia școlii, unde au funcționat séu funcționază de prezent.*) Cei ce voese și posed date mai amănunțite din viața vreunui arhieru al nostru séu al vre-unui profesor preparandial, ori a altui bărbat meritat pe terenul scolar, sunt rugați a compune biografia respectivului și a mi-o trimite.

Brașov 20 Februarie 1898.

Cu stímă,
I. Darius.

Primirea unui nou protopresbiter.

Hațeg, în 24 Februarie 1898.

Din incidentul instalării noului protopresbiter P. O. D. Tit Vespasian Gheaja, întâmplată la 15/27 Februarie 1898, în opidul Hațeg — după un program bogat — sau arangiat festivități solcme, din partea Hațegului, demne de un bărbat, ce vine a conlucra cu zél mare și voința tare pentru biserica, școala și națiunea sa.

Tractul protopopese gr-ort. al Hațegului, vacant din anul 1891, acum în 14/26 Februarie a. c. avu fericirea de ași întimpina și primi pe noul séu protopresbiter.

Încă de diniméță se arătau omeni din celea mai depărtate părți ale protopresbiteratului. Preoți, învățători, intelegință și popor s'au concentrat la frumoasa locuință protopresbiterală și de aci la ameași, cu banderiu și

*) Acei domni, cari au lipsă de Apeluri și cestiunare, să binevoescă a se adresa la subscrișul și le vor primi gratuit.

cu 12 calese, s'au dus la gară pentru întimpinarea noului șef tractual.

La intrarea trenului în gară, la deschiderea și la descinderea din cupeu a protopresbiterului nostru un teribil „să trăiască“ a resunat repetit din pepturile mulțimei.

Aci fostul adm. prot. D. Avram Stanca în numele clerului și a poporului tractual a rostit un cuvânt fórte călduros de binevenire.

La acésta vorbire adene pătrunđetóre protopresbiterul D. Tit Vespasian Gheaja a răspuns fórte emoționat, salutându-ne cu un călduros „bine v'am aflat“!

După ce s'au pus în rënd tóte trásurile 50 la număr și după ce banderiu, — compus din popor veni din tóte părțile estinsului protopresbiterat al Hațegului, îmbrăcați de sărbătóre în frunte cu învățătorii Nicolae Pécuar — șau ocupat locurile, am pornit spre orașul Hațeg, nóua locuință a prea demnului protopresbiter.

Astfel în ordine esemplară — sub îngrijirea și conducerea bravului proprietar și comerciant a simpaticului Domn Ioan Baciu — am ajuns la 2 óre p. m. în pitorescul oraș Hațeg.

La marginea orașului o mulțime imensă — un nor de ómeni — fără deosebire de religie și națiune din oraș și din sate, în frunte cu președintele comitetului parochial Dl. Ambrosie Bérșan au întimpinat pre óșpele sosit, bineventându'l prin o vorbire din cuvinte alese.

Protopresbiterul la aceste cuvinte frumoșe răspunde prin o vorbire fórte pătrunđetóre că „dorul meu și dorul D-vóstre s'au întelnit“.

De aci ne am dus pe jos la biserica. Era o mulțime mare, un tîrg de ómeni cum nu s'a pomenit de mult. La ușa bisericei pre D. protopresbiter l'au întimpinat, epitropii parochiei centrale D. S. Șelar și T. Făgăraș, cari pe ó tavă — vorbind o vorbire însuflețitóre — au predat cheile bisericei, ca unui stăpân de bună speranță spre mărirea bisericeii, prosperarea școlii și fala poporului român.

D. Protopresbiter printr'o vorbire plină de smereniă, cu cuvinte bine alese pline de învățători morale primind cheile promise totul pentru biserica, școala și națiune.

Deschindându-se ușile au intrat în Sion unde corul vocal sub conducerea Dlui Cornel Popoviciu au intonat imnul ocașional, reușit prea bine și încântător, carele atât a fost de melodios încât a stors lacrimi de bucuria din ochii poporului adunat. Iată strofa primă:
În rugăciuni dióuse, pii și sfinte,
În neliniște grea de ani,
Te am așteptat cu dragoste părinte
Ca niște fii, ce'am fost rémas orfani.

Lăudăm cu toții zelul și devotamentul bravului conducător. Spațioasa biserică era prea mică de a putea primi în sinul séu pe toți óșpeții.

Calea pe de ambe părțile era împodobită cu ramuri de brași verđi asemenea și curtea bisericeii și biserica.

Trei descărcături de tréscuri au vestit intrarea protopresbiterului în biserica.

La 8 óre séra s'a făcut un conduct cu lampióne, și musică înaintea casei noului protopresbiter, ér notariul comitetului parochial dl Nicolae Sânzian rostese un frumos și încântător discurs despre dragostea, stima și respectul, cu care comuna centrală și întreg protopresbiteratul s'au pus încrederea, eoncentrându-și dorința în preadémna persoană a noului protopresbiter, Tit Vespasian Gheaja.

Duminecă diniméță în 15/27 Februarie la finea utreniei o deputațiune învită pe protopresbiter la biserica, și începe sânta liturgie.

Réspunsurile le-a dat bine disciplinat cor condus de bravul comerciant dl Cornel Popoviciu. Corul și în special fie-care membru pe întrecute au escelat și s'au învrednicit de lauda ce li o aduce publicul ascultător.

La finea serviciului divin, — sêvărșit de 4 preoți (dl adm. protopresb. Avram Stanca, George Oprea din Hunedóra, Ioan Medrea din Streiplopi și Ioan Mihailescu din Ciopea) cu protopresbiterul în frunte — s'au cetit actele referitóre la întărirea de protopresbiteri apoi dl protopresbiter Tit Vespasian Gheaja a rostit o clasică vorbire cătră poporul drept credincios. După acésta a urmat prezentarea preoțiinei, un banchet în onórea protopresbiterului, ér la 8 óre séra o petrecere animată.

Dee ceriul ca festivitățile sărbătorii Hațeganilor se fie de bun augur. *Lia.*

PARTEA ECONOMICĂ.

„Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiului“.

Raport

despre a VIII-a expoziție de vite, arangiată de „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiului“ în Boița.

Onorabil comitet!

În insistința fruntașilor laudabilei comune Boița, expoziția de vite anuală, proiectată pentru primăvara anului c., nu s'a ținut decăt la 5/17 Octobre c. Motivul amănării expoziției până pe timpul de tómnă a fost lipsa de nutreț din 1896, resimțită în 1897, cum și puțina orientare a celor admiși cu vitele lor, asupra scopurilor urmărite prin arangierea expoziției.

La acésta expoziție au fost admise vitele locuitorilor din Boița, Porcești, Racovița Sadu, Sebeșul-inferior, Sebeșul-superior, Talmăcel și Veștem, dintre cari, din cause nóue necunoscute nu au épus vite locuitorii din Sadu, Sebeșul-superior și Veștem.

În conformitate cu lista de înscriere în grupa I. bovine de prăsilă (rassa indigenă și străină) au fost expuse de 87 exponenți 200 capete și anume:

tauri	vaci	juninei, junince	viței, vițele	suma capetelor
1	120	49	30	200

În grupa a doua oi de prăsilă au fost expuse de 10 exponenți 70 oi și anume:

berbeci	noatini	noatine	oi	suma capetelor
23	15	10	22	70

Peste tot au fost așa dar 270 capete expuse de 106 exponenți.

Cele 270 vite expuse cu privire la comune se împart:

Grupa I.

comuna	tauri	vaci	junoi, junince	viței	suma capetelor	exponenți
Boița	—	117	42	20	179	72
Porcești	—	—	1	1	2	12
Racovița	—	2	2	1	5	3
Seb.-inf.	—	—	1	—	1	1
Talmăcel	1	1	3	8	13	9
Suma com. 5	1	120	49	30	200	87

Grupa II.

comuna	berbeci	noatini	noatine	oi	suma capetelor	exponenți
Boița	10	12	7	12	41	13
Porcești	—	—	—	—	—	—
Racovița	—	—	—	—	—	—
Seb.-inf.	—	—	—	—	—	—
Talmăcel	13	3	3	10	29	6
Suma com. 5	23	15	10	22	70	19

Ranjate vitele expuse după rassa, se constată, că au fost expuse: 1 taur de rassa „Pinzgau“ curat; 58 vaci de rassa ardeleană 1 de rassa „Simenta“, 42 încrucișare (indigene cu „Pinzgau“) și 19 de rassa curată „Pinzgau“; din 49 junici, junince, tăurenci: 23 de rassa ardeleană, 15 încrucișare (indigene cu „Pinzgau“) și 11 de rassa curată „Pinzgau“; din 30 viței și vițele: 7 de rassa curată „Pinzgau“, 13 de rassa ardeleană și 10 încrucișare (indigene cu „Pinzgau“)

Oile expuse aparțin rassei bársane și stogoșe.

(Va urma).

Poșta redacțiunei.

Observatoriul în Arad. Nu înțelegem de ce te ocupi cu atât intensitate de chestia „Curtici etc.“ Cum am đis deja: chestiile aceste au un caracter atât de local, încât spațiul nostru restrins nu ne permite a ocupa colóne întregi pentru ele. În alte chestiuni mai principiare și mai lipsite dedaraveri personale bucuros vé stăm la dispoziție.

„Oficialul“ în Brad. Dacă în corespondențele Dtale n'ai amesteca personalități, am fi fórte plăcut atinși de sprignul intelectual ce n'l dai. Regretăm însă, că făcând personalități corespondențe atât de bine scrise devin — nepublicabile. Principiul nostru este a nu ne îndușmăni diarul cu intiligința română pentru chestiuni în sine mici, cari se pot delătura și fără ajutorul publicisticii.

Candin C. S. în Măgina. „Fii inimă răbdătóre“... căci e mult material. În săptămána viitóre nesmintit, însă ceva „transfigurat la fisiognomie“.

Mai multor corespondenți. Le vom face rënd când lea veni sorocul.

